

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
АРХИТЕКТОНСКИ ФАКУЛТЕТ

Други семестар Прве године Основних академских студија школске 2007/08.

МОДУЛ М3 - Увод у урбанизам
Курс 3.2. : Обликовање градских простора - 3 ЕСПБ

УПУСТВО

Садржај наставе

Обавезни предмет на коме студенти стичу основна знања о процесима обликовања грађене средине. На предмету студенти развијају елементарне способности за разумевање, анализу, формирање и трансформацију градских простора и амбијената.

Термински план наставе

Обавезни предмет одржава се једном недељно са три часа предавања.

Настава траје 15 радних недеља у школи што значи да студент има на располагању 600 сати рада у току радних недеља за све предмете на првом семестру основних студија.

Студент на предмету од 3 ЕСПБ располаже са 60 радних сати у току 15 радних недеља што значи да је за рад код куће предвиђено 15 радних сати, или 1,00 сат недељно, с обзиром да на предмету у школи студент ради три сата недељно.

Испитни рок траје 5 радних недеља што значи да студент има на располагању још 200 радних сати за припрему испита, консултације и полагање свих испита на првом семестру студија.

Студент на предмету од 3 ЕСПБ има на располагању 20 сати за припрему, консултације и полагање испита у испитном року или укупно 2,5 радна дана.

Напомена: није дозвољено оптерећење студената веће од овако димензионисаног.

Студијска правила

Предмет води наставник са више сарадника у зависности од броја формираних студија.

План рада на предмету одређује наставник – руководилац курса.

Најмање 30п, а највише 70п предвиђено је за оцењивање током 15 радних недеља у школи.

Начин и критеријуме оцењивања утврђује наставник.

*на основу Службеног билтена 71/06 Архитектонског факултета: Студијки програми основних академских студија и дипломских академских студија архитектуре од 31. 05. 2006. и Службеног билтена 72/06 Архитектонског факултета: Статут од 09. 10. 2006.

План рада

(попуњава наставник и предаје Декану Архитектонског факултета у понедељак 10. децембра 2008. у 12 сати)

Назив предмета:

МОДУЛ – М3 Увод у урбанизам

Курс 3.2. Обликовање градских простора

Година студија:

2. семестар основних академских студија - 2007/08.

Број кредитита:

3 ЕСПБ

Термини одржавања наставе:

Петак у 12 сати

Термин одржавања испита (предаја семинарског рада):

Петак, 11. јули 2008. у 10 сати

Термини одржавања колоквијума:

Континуално вредновање рада студената у току семестра, формирањем семестралног портфолија који садржи 14 когнитивних мапа, рађених после сваког предавања у амфитеатру као вид студентског реаговања, промишљања и меморисања у односу на изложену материју.

Опис наставног задатка:

Разматрање теоријских поставки, метода и техника обликовања градских простора на одабраном полигону Београда

Наставници:

проф. mr Драгана Базик; проф. mr Петар Арсић; доц. mr Алексадра Ђукић

Сарадник у настави:

асист. Милена Вукмировић

Број кабинета:

342а и 253

Време за консултације са студенатима (једном недељно два сата):

кабинет 342а: среда 12-14   кабинет 253: среда 12-14

Телефон: 32.18.719 и 32.18.753

E-mail: bazik@arh.bg.ac.yu; arco@eunet.yu;

adjukic@afrodita.rcub.bg.ac.yu

Циљеви и приступ настави:

Основни циљ наставе је развијање елементарних способности студената за разумевање, систематизацију и анализу процеса формирања и трансформације градских простора и амбијената, а ради препознавања алата и стицања основних знања за бављење урбанистичким пројектовањем, односно обликовањем градских простора.

Доминантно је схватање да обликовање представља интуитивни процес одлучивања базиран на теленту, имагинацији, искуству и "осећају", односно умећу. За разлику од њега, рационални/научни процес одлучивања базира се на релевантним чињеницама и провереним показатељима, односно знању. Са становишта реализације наставе на овом предмету од посебног значаја је потенцирање и препознавање међуодноса знање - интуиција. С једне стране, повећавањем знања о одређеним појавама у градском простору доприноси се интуитивно - искусственом деловању студената, а с друге стране, подстицањем талента и интуиције повећава се способност одабира и употребе релевантних знања о тој појави.

Пројектни задатак / семестрални рад:

Семестрални портфолио студената обухвата две основне тематске области из домена обликовања градских простора:

- (а) Квалитети јавних градских простора__Д.Базик, А.Ђукић и М.Вукмировић; и
- (б) Урбанистичка композиција__П.Арсић, А.Ђукић и М.Вукмировић .

(а) Квалитети јавних градских простора__Тежишни задатак предмета је указивање на међуоднос интуиција-знање. Није довољно ослонити се само на сопствен таленат и искуство почетника, као ни упознati се са најуспешнијим примерима традиционалне и савремене градитељске праксе, или парцијалним техникама и методама. Потребно је и истраживања свеукупног процеса настајања, коришћења и валоризације градског простора, а у циљ обогаћивања знања и активирања интуиције. Анализом квалитета јавних градских простора и сагледавањем алата помоћу којих се унапређује "физички оквир друштвене сфере", а у домену професионалног деловања архитекте-урбанисте, прикупља се одговарајућа аргументација за креацију, њену презентацију и одбрану пред свим актерима градоградитељског процеса. Процес обликовања градских простора треба да промовише простор који је атрактиван и високих естетских квалитета, али и:

- безбедан који своди на минимум страхове и могућности повређивања;
- доступан и проточан простор који представља елемент комуникационих мрежа и токова, који на адекватан начин прихвата различите модалитете саобраћаја, интегрише намену и кретање, и акцептира степен мобилностисвих грађана, укључујући и особе с посебним потребама;
- читљив с потенцијалом за адекватну орјентацију у простору, физичку и визуелну дефинисаност, као и за препознавање идентитета простора;
- угодан простор који карактерише присуство зеленила, ефеката воде и звука, заштићености од кише и ветра, осунчаност у прохладним данима, или засена при летњим врелинама;
- инспиративан простор који је занимљив и динамичан, и који анимира, подстиче на интеракцију и едукује емитовањем разноврсних порука; и
- животан/испуњен простор који је "заживео" кроз коришћење, који поседује већину претходно наведених обележја, који је адекватно опремљен и одржаван, и прилагодљив променљивом социолошком, технолошком и економском контексту.

(б) Урбанистичка композиција__Тежиште предмета је у оквирима примене научне мисли на обликовање града (његових сегмената и целина), у домену форме јавног простора (простора и оквира). Полазећи од тезе да је квалитетан градски простор само онај који „живи“, неопходно је истраживати све оне елементе који чине простор, паралелно са везама које омогућавају да функционише на задовољавајући начин. На степен „живота“ неког града, са аспекта форме, утичу комплексност визуелизације (градски пејзаж), геометрија, везе путања које повезују значајне тачке, идентитет и с тога су то они елементи који се изучавају на предмету. Постоји оптимална дистрибуција свих ових елемената, а нарушавањем овог поретка, нарушува се читљивост градских елемената и целине, проточност, елемент изненађења, а самим тим уклања се и живот са отворених градских простора. Током семестра ће се проучавати:

- композиција простора кроз историјске епохе;
- амбијенталне целине (распознавање и диференцирање), међузоне и прелази (континуитет, меки прелаз, прекид, завршетак посебним акцентом);
- силуете просторних композиција, континуитет и дисконтинуитет, ритам;
- главне осовине, правце композиције и компоновање елемената – композициона порука;
- компоновање и декомпозиција;
- сагледавање композиције очима посматрача – дефинисаност, видне тачке и мртва поља, преклапање планова;
- типологија урбаних ентеријера (улични коридори, пасажи, тргови, скверови, пијацете, нише, паркови и друге значајне зелене површине) – на основу: величине, облика, карактера, динамичности, хомогености, довољености, комплексности, атрактивности, симболику;
- пропорција и боја у композицији;
- репери, акценти, доминанте, који битно одређују тј. дају особеност или посебан, изузетан ментални или меморијски значај простору;
- елементи архитектонике, који одређују главне утиске и доживљаје у простору.

Метод извођења наставе:

Настава се одвија кроз__интерактивна и мултимедијална предавања (ex-cathedra, разговор, анкете, асоцијације, електронски форум)–самостални истраживачки рад студената током семестра (боравак у јавном градском простору и коришћење препоручене литературе)–елаборирање стечених сазнања и њихова презентација (когнитивне мапе током семестра и семестрални рад по завршетку семестра)

нед	Тематски оквир	Предавање	Вежбање / реаговање, промишљање и меморисање у односу на тему предавања	Рад ван школе
01	// квалитети јавних градских простора // критеријуми и алати	уводни разговор_ концепт предмета, представљање тима, промоција тема	тематска анкета_ пешачење и боравак у јавном градском простору	истраживање простора на разматраном подручју и коришћење препоручене литературе
02		безбедност_ садржаји, димензионисаност, опремљеност, осветљеност	когнитивна мапа/асоцијација <u>1x безбедан / и / 1x небезбедан</u> простор на разматраном подручју	
03		доступност_ просторни оквир / различити видови саобраћаја у кретању и мирувању	когнитивна мапа/асоцијација <u>1x проточан / и / 1x изолован</u> простор на разматраном подручју	
04		читљивост_ просторни оквир / "пластика простора", амбијенти, акценти, идентитет	когнитивна мапа/асоцијација <u>1x просторно дефинисан / и / 1x аморфан</u> простор на разматраном подручју	
05		угодност_ микроклиматски и еколошки услови; ефекти зеленила, воде и звука	когнитивна мапа/асоцијација <u>1x угодан / и / 1x одбојан</u> простор на разматраном подручју	
06		инспиративност_ ефекти површина, топографија, интерактивна уметност на отвореном простору	когнитивна мапа/асоцијација <u>1x инспиративан / и / 1x монотон</u> простор на разматраном подручју	
07		животност / испуњеност_ опремљеност, променљивост, одржавање	когнитивна мапа/асоцијација <u>1x животан / и / 1x празан</u> простор на разматраном подручју	
08	урбанистичка композиција	оОблик јавног простора и облик у јавном простору	препознавање облика јавног простора и облика у јавном простору	истраживање простора на разматраном подручју и коришћење препоручене литературе
09		композиција природе и природа композиције	природан-изграђен јавни градски простор на посматраном полигону	
10		историјске епохе и развој композиције	историјске епохе, развој композиције и историјске целине на посматраном полигону	
11		доживљај у простору и времену	доживљај у простору и времену – отварања и затварања на посматраном полигону	
12		урбани обрасци	типологија, довршеност и развој градског простора на предметном подручју	
13		пропорције и боје у композиције	пропорције и боје на предметном подручју	
14		јединство и континуитет облика и простора	јединство и континуитет облика и простора	
15		завршно предавање_ дискусија, избор тема и разматрање презентације семестралног елабората		

Обавезна литература // библиотека АФ и АРЦ

(а) Квалитети јавних градских простора:

Базик, Д.: *Сценарио живота у граду*: процес настајања градске сценографије. монографија у издању Архитектонског факултета Универзитета у Београду, едиција Архитектоника, свеска 13., (страна 87)

Базик, Д.: *Понуда градске сцене: потенцијали микро-простора града*. монографија у издању Архитектонског факултета Универзитета у Београду, едиција Архитектоника, свеска 17., (страна 100)

The Urban Design Compendium. English Partnerships, 2000.

(б) Урбанистичка композиција:

Christopher A, Ishikawa S., Silverstain M.: *A Pattern Language*, Oxford University Press, New York, 1977.

Криер Р.: *Градски простор у теорији и пракси*, Грађевинска књига, Београд, 1999.

Зите К.: *Уметничко обликовање градова*, Грађевинска књига, Београд, 1967.

Препоручена литература // библиотека АФ и АРЦ

(а) Квалитети јавних градских простора:

Gehl, J. et all.: *Towards a fine City for People: Public Spaces and Public Life - London*. 2004

Gehl, J. et all.: *Places for People: Melbourne*. 2004

What are we scared of? The value of risk in designing public space. CABE, 2005.

(б) Урбанистичка композиција:

Bacon E.: *Design of Cities*, Thames and Hudson, New York, 1973.

Burke G.: *Townscape*, Pelican Book, Middlesex, 1976.

Castex J., Depaule J.C., Panerai Ph.: *Урбане форме*, Грађевинска књига, Београд, 2003.

Кален Г.: *Градски пејзаж*, Грађевинска књига, Београд, 1990.

Начин полагања испита (садржај елабората, пројекта или семинарског рада):

Израда завршног рада представља испитно елаборирање иницираних и стечених сазнања током семестра.

(а) Квалитети јавних градских простора __ каталог А3 формата __ лист 1 __ приказ позитивног градског простора // секвенца + __ лист 2 __ приказ негативног градског простора // секвенца - __ лист 3 __ могућности и алати унапређења негативног простора у позитиван // трансформација - у + //

(б) Урбанистичка композиција: израда плаката 50/70, на коме ће бити анализиран одабрани јавни градски простор са околном физичком структуром према предавањима и бити приказана интервенција у циљу постизања квалитетнијег простора у композиционом смислу

Критеријуми оцењивања:

(а) Квалитети јавних градских простора __ у структури укупне оцене учествује највише са 50 поена и то максимално 25 поена за когнитивне мапе и највише 25 поена за завршни рад - А3 каталог

критеријум	максималан број поена по критеријуму за портфолио когнитивних мапа са предавања	максималан број поена по критеријуму за завршни рад
контекст / инвентивност / избор градског простора	7 поена	10 поена
систематизација / повезаност са предавањима	5 поена	7 поена
разраде / детаљност приказа тема	4 поена	5 поена
информативност / јасноћа приказа	2 поена	3 поена
присуство на предавању	7 поена	
	макс. 25 (мин. 15)	макс. 25 (мин. 12.5)

(а) Урбанистичка композиција __ у структури укупне оцене учествује највише са 50 поена и то максимално 25 поена за когнитивне мапе и највише 25 поена за завршни рад.

критеријум	максималан број поена по критеријуму за портфолио когнитивних мапа са предавања	максималан број поена по критеријуму за завршни рад
контекст / инвентивност / избор градског простора	7 поена	10 поена
систематизација / повезаност са предавањима	5 поена	7 поена
разраде / детаљност приказа тема	4 поена	5 поена

информативност / јасноћа приказа	2 поена	3 поена
присуство на предавању	7 поена	
	макс. 25 (мин. 15)	макс. 25 (мин. 12.5)

Оцењивање:

У структури укупне оцене студента на предмету предиспитне обавезе (когнитивне мапе са предавања које се као такве могу једино реализовати у току семестра) учествују најмање са 30 (минимално по 15 поена за сваки тематски оквир), а највише са 50 поена (максимално по 25 поена за сваки тематски оквир).

У структури укупне оцене семестрални елаборат учествује најмање са 25 поена (минимално по 12.5 поена за сваки тематски оквир), а највише са 50 поена (максимално по 25 поена за сваки тематски оквир).

Испуњавањем предиспитних обавеза и полагањем испита кроз предају семестралног елабората студент може стечи највише 100 поена.

Предиспитне обавезе	поена	Завршни испит	поена
активност у току предавања (а)7 + (б)7 = 14 когнитивних мапа	мин. (а)15 + (б)15 = 30 макс (а)25 + (б)25 = 50	семестрални елаборат (а) и (б)	мин. (а)12.5 + (б)12.5 = 25 макс (а)25 + (б)25 = 50

Услови предаје после заказаног рока:

из статута АФ

Статутарне одговорности и права студената:

из статута АФ